

VEČERNI LIST

Cena celoletna po pošti K 49.—, za Ljubljano K 36.—
 polletna : : : 20.— : : : 18.—
 četrtletna : : : 10.— : : : 9.—
 mesečna : : : 3.50. : : : 3.—
 Redništvo in uprava: Kopitarjeva ulica 6. — Telefon 50.

NEODVISEN DNEVNIK

inzerati: Enostopna petlirvsta (59 mm široka in 9 mm visoka ali nje prostor) za enkrat po 50 vln., za dvo- in večkrat po 45 vln. — Ob sobotah dvojni tarif. — Poslano: Enostopna petlirvsta K 1.—. — Izhaja vsak dan, izveniši nedelje in praznike, ob 8. uri popoldne.

Jadransko vprašanje bo kmalu rešeno.

Vesnič predlaga ljudsko glasovanje.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Zagreb, 8. aprila. »Jutarnji list« poroča iz Pariza: Odbor četverice se je danes posvetoval o jadranskem vprašanju. Lloyd George je izjavil časnikařem, da

bo to vprašanje kmalu rešeno. Vesnič je predlagal znova, da naj se italijansko-jugoslovanski spor uredi na temelju ljudskega glasovanja.

Italija pred resnimi dogodki.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Curih, 7. aprila. »Europe Presse« poroča: Notranji politični položaj v Italiji je od dne do dne slabši. V inozemstvo prihajajo iz Italije same cenzurirane brzojavke. Vendar se iz teh lahko razbere, da je Italija pred večerom nevarnih dogodkov. Socialistične stranke v italijanski zbornici so izdale manifest, v katerem grozijo z generalno stavko, če se ne sklene pravičen mir;

ni več nade, da bi se sklenil mir po Wilsonovih načelih. V manifestu zahtevajo tudi, da naj vržejo monarhijo, uvedejo enako volilno pravico in izpeljejo velike socialne reforme. Proletariat želi, da pridobi polno oblast v državi. Socialisti skušajo pridobiti za svoje gibanje tudi železničarje, ki se do sedaj drže še rezervirano.

Užaljeni Orlando.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Pariz, 7. aprila. Italijanski minister je bil v soboto na zborovanju sveta četverice, kjer so razpravljali o jugoslovanskem vprašanju, odsoten. S početka so domnevali, da Italija noče prisostvovati seji, na kateri se razpravlja o vprašanjih, pri katerih je ona interesirana. Zdaj se je izve-

delo, da se Orlando zato ni hotel udeležiti dotične seje, ker se ni hotel sestati z Jugoslovani, posebno s Hrvati, češ, da so bili za časa vojne, največji sovražniki Italije. Orlando se hoče vrniti v Rim, a bi opustil to, če mu obljubijo, da Reka ne bo svobodna luka, ampak da bo pripadala Italiji.

Boljševišтво v Prekmurju.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Ljutomer, 8. aprila. Iz Prekmurja došle vesti poročajo, da Mažari na nečuvnen način preganjajo slovensko prebivalstvo, posebno duhovnike. Ropajo vsevprek, kra-dejo živino, pohištvo, hrano in plenijo. Kdor se jim zoperstavi, ga pobijejo. Tako so pobili že več slovenskih deklet, ki niso hotele ugoditi njihovi pohotnosti. Kaplan

v Beltincih g. Lejko se je z največjo težavo rešil v Ljutomer. Prekmurskega škofa so ubili, semenišče razpustili, bogoslovce pa pregnali. Vse moči so se polastili židje, boljševiki in komunisti. Položaj v Prekmurju je nevzdržljiv, pomoč nujno potrebna. Ljudje so obupani.

Franchet d'Esperay v Belgradu.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Belgrad, 8. aprila. Francoski general d'Esperay je včeraj dospel v Belgrad in

je zopet prevzel poveljniške posele. O uspehu svojega potovanja se je izrazil poveljno.

Naša prehrana.

Poslanci Jugoslovanskega kluba se vložili v državnem zboru interpelacijo, v kateri pravijo o prehranjevalnih razmerah v Sloveniji med drugim:

Tako še vedno vladajo v Sloveniji korupcije razmere in se naredbe ministrstva ne uvažujejo. Vsled svobodne trgovine so odpravljene vse odpreme izkaznice, vendar pa zahtevajo posamezne gradjan-ske oblasti visoke vsote za svoboden pre-voz iz Hrvatske v Slovenijo. Za to imamo priče, dokazuje in potrdila slovenskih na-kupovalcev, ki niso prišli na Hrvatsko s špekulativnim namenom, ampak v imenu vlade, da odpomorejo bedi v Sloveniji. Tako sta morala plačati odposlanca za velikovski okraj Ludovik šef in J. Mrkva za izvoz dveh vagonov masti gradjanski oblasti v Vukovaru 4000 K za dovoljenje, nadalje je morala plačati državna želez-nica v Ljubljani, zastopana po svojem uradniku Andreju Mejaču 3000 K za pre-voz 1½ vagona masti. Mesto Osijek pa zahteva za prevoz masti in slanine 20% prevoznega blaga po maksimalnih cenah.

Kakšne težave se pri tem delajo in kako se prav nič ne upoštevajo naredbe ministrstva, dokazuje slučaj, da so uradni nakupovalci živil že pred meseci naku-pili živila, ki jih pa še sedaj niso mogli transportirati. Značilno je, da mora vlada v Zagrebu prositi pomoči pri centralni vladi v Belgradu, ker je drugače nevar-nost, da v Zagrebu v najkrajšem času na-stane glad, tedaj v deželi, kjer je bila ved-no velika preobilica žita in koruze. Te vesti so prinesle belgrajske novine. Zelo ovirajo in otežkočujejo prevoz živil v Slo-venijo železniške oblasti na Hrvatskem; po zahtevu ministrstva saobračaja imajo pripravljenih veliko železniških garnitur in potrebno osebje izključno v ta namen, da se morejo prevažanja živil nemoteno vršiti; odposlanci naše vlade pa poročajo, da ni le nemogoče odpremiti celih vlak-ov z živili, temveč da je celo sreča, če morejo dobiti posamezne vagone, ne da bi bilo treba plačati mažarskim železniškim nastavljenecem bogatih nagrad. Vsled tega je nujno potrebno, da ministrstvo sa-obračaja ne ovira vožnje naših lastnih vlakov, temveč jih kar najbolj pospešuje.

Valuta v zasedenem ozemlju.

LDU Trst, 4. aprila. (Zakasnelo.) Vzdrzuje se vest, da se bo med 10. in 20. t. m. regulirala valuta za ozemlja, zasedena po Italijanih, in sicer, kakor se čuje, po ključu 100 kron za 40 lir, za ostalih 60 kron razlike pa dobe imetniki bone, ki se bodo

kompensirali svoj čas po kurzni vrednosti kronc. Za srebro bo določen baje boljši ključ: drobiž (nikelj, baker in železo) pa bo najbrž zamenjan a la pari. Zaradi te regulacije valute da bo meja omenjene dni strogo zaprta.

Ruska bolezen.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Belgrad, 7. aprila. Tukajšnje francoske oblasti so v resnih skrbih zaradi razpoloženja med francoskim vojaštvom, pri katerem se pozna upliv bližine boljševiške Ogrske. Visok častnik se je izjavil, da je

tudi med Francozi povzročila »španska bolezen« mnogo žrtv, a da je »ruska bolezen« neprimerno bolj nevarna. Množijo se slučajni nasilja, v katerih vojaški delinkventi izjavljajo, da so pristasi boljševizma.

Položaj na Bavarskem.

LDU Berlin, 7. aprila. (ČTU) »Leipziger allgemeine Zeitung« poroča iz Weimara: Kabinetni svet se je do pozne noči posvetovavl o položaju v Monakovem. Sklenili so, da toliko časa ne razpravljajo o zastopništvu na Bavarskem, dokler niso zopet vpostavljene v Monakovem ustavodajne oblasti.

LDU Berlin, 7. aprila. (ČTU) Iz Monakovega se poroča: Monakovski listi so danes izšli. Liberalna monakovska »Augsburger Abendzeitung« je zelo pobeljena. Državni komisar za stanovanjske zadeve je sestavil načrt, ki vsebuje med drugim tudi znižanje stanarine. Razlastitev naj se razširi na vsa premoženja čez 10.000 mark. Enaka odredba se bo baje tudi izdala na Saksonskem.

LDU Monakovo, 7. aprila. (ČTU) V bavarski republiki svetov se nadomestijo dosedanja ministri z ljudskimi poverjeniki.

LDU Würzburg, 7. aprila. (ČTU) Tukaj so danes razglasili republiko svetov. Banke, brzojavni in telefonični uradi ter uredništva listov so zaštrana od komunističnih čet. Vojaštvo, vstevši prostovoljce, stoji na strani komunistov. Izza 10. dopoldne počiva vse delo v tavnica, delavnicah, trgovinah itd. izvzemši trgovine jestvin.

LDU Regensburg, 7. aprila. (ČTU) Danes opoldne se je izjavil delavski in vojaški svet, ki sestoji iz zastopnikov združenih socialističnih strank, za republiko svetov.

LDU Monakovo, 7. aprila. (ČTU) Mesto je mirno, vendar pa je opazati živahno gibanje. Na cestah se zbirajo skupine, razgovarjač se o položaju. Cestna železnica ne vozi. Trgovine so zaprte, vrši se veliko zborovanj.

LDU Pasov, 7. aprila. (DKU.) Veliko javno zborovanje, sklicano po delavskem in vojaškem svetu, se je izreklo za proglasitev sovjetske republike. Sprejelo je resolucijo, ki zahteva zvezo z Mažarsko in Rusijo. Revolucionarni organi Pasova se pridružijo novi revoluciji.

LDU Monakovo, 7. aprila. (DKU.) Danes popoldne so uradno razglasili listino provizorne sveta ljudskih poverjenikov. Popoldne je izšla posebna izdaja lista »Neue Zeitung«, ki v zvezi s prokla-

macijo osrednjega sveta glede proglasitve sovjetske republike javlja, da je komunistična stranka odklonila, udeležiti se proklamacije sovjetske republike.

LDU Monakovo, 7. aprila. (DKU.) Danes popoldne so proglasili v Monakovem obsedno stanje. Plenilci in oni, ki se upirajo sovjetski republiki, bodo ustreljeni.

LDU Berlin, 7. aprila. (DKU.) Kakor doznava »Acht-Brabendblatt« iz verodostojnega vira, se vlada ne namerava vmešavati v razmere na Bavarskem. Državna vlada meni še vedno, da gre za notranjo zadevo Bavarske.

LDU Berlin, 7. aprila. (DKU.) »Acht-Brabendblatt« javlja iz Nürnberga: Po prihodu dosedanje bavarske vlade v Nürnberg se razvija tukaj gibanje za protiakcijo proti monakovskemu preobratu. Zagotavlja se, da ima ministrski predsednik Hoffmann dovolj čet, da prične uspešno protiakcijo.

LDU Berlin, 7. aprila. (DKU.) Wolf-ov urad poroča: Od pristojnega mesta se nam javlja, da je dosedanja vlada po proklamaciji sovjetske republike zapustila mesto Monakovo. Deželni zbor je bil protipostavno razpuščen. S tem je razmerje Bavarske do države stopilo v nov stadij. V zmislu provizorne ustave smejo biti v državnem odboru zastopane le take vlade, ki so bile izvoljene na podlagi splošnih volitev in ki uživajo zaupanje ljudskih zastopnikov, kar se pa ne more trditi o bavarski sovjetski vladi. Zaradi tega ne more biti zastopana v državnem odboru. Državna vlada je vzela na znanje izjavo bavarskega ministrskega predsednika Hoffmanna, da dosedanja vlada ni odstopila, marveč da je le preložila svoj sedež iz Monakovega. Državna vlada smatra to vlado prejkoslej za izraz volje večine bavarskega naroda in meni, da ima ta vlada še vedno v rokah najvišjo oblast na Bavarskem. Hoffmannova vlada je upravičena, izdajati pravomočne naredbe in povelja. Državna vlada priznava torej zastopnike Hoffmannove vlade v državnem zboru.

Radičev protest.

LDU Dunaj, 7. aprila. (ČTU) »Neues 8 Uhr Blatt« poroča iz Pariza: Vodju hr-

vatskih kmetov Štefanu Radiću, ki je bil na povelje belgrajske vlade aretiran, se je posrečilo odposlati Sonninu brzojavko, v kateri mu naznanja, da ima v bližini Zagreba protest proti ustanovitvi jugoslovanske države, ki je podpisan od 200.000 oseb, in da tega protesta trenutno ne more odposlati v Pariz. Radić prosi aliirance, da mu pomagajo k oprostitvi ter zahteva, da odpošljejo aliiranci v Zagreb preiskovalno komisijo.

Nemška nasilstva na Koroškem.

Ljubljanski dopisni urad je od verodostojne osebe o nemških nasilstvih v velikovškem okraju prejel obširnejši dopis iz katerega posnema: Dne 29. in 30. marca t.l. so po slovenskih vaseh velikovškega okraja hodili nemški vojaki in orožniki ter z največjim nasiljem iz vasij k nemškim »alarmkompanijam« gonili vse slovenske, 17 ali 18 let stare mladeniče. Nemški nasilniki so vdirali v hiše ter z naperjenimi bajoneti in nastavljenimi revolverji grozili, da ustrelje vsakogar, ki bi se njihovi zahtevi protivil. Gorje mu, kdor bi se drznil reči, da ne pojde z njimi, ker se ne mara in ne sme boriti zoper svoje krvne brate! Ker se je nekaterim slovenskim fantom vendarle posrečilo pravočasno pobegniti, jih Nemci niso zajeli toliko, kolikor bi jih radi. Slovensko prebivalstvo je obupano in prosi čimprejšnje rešitve izpod neznosnega jarma.

Preliminarni mir pred Veliko nočjo.

Pariz, 7. aprila. Ministrski predsednik Lloyd George je izjavil v »Matineu«, da se mirovni posvet bliža koncu. Upa, da se bo preliminarni mir podpisal že pred Veliko nočjo, a oni z nemškimi delegati koncem aprila ali v začetku maja.

Angleško delavstvo proti vladi.

LDU Berlin, 7. aprila. (DKU) »Berliner Tageblatt« javlja iz Haaga: V pogajanjih dne 3. t. m. med angleškimi strokovnimi organizacijami in angleško delavsko stranko so razpravljali o notranji in zunanji politiki Anglije. Pri pogajanjih je bil opaziti jako osoren nastop proti vladi.

Iz Ukrajine.

LDU Stanislavov, 6. aprila. (DKU) UTU poroča: Po avtentičnih poročilih so plenitve in ropanje ruskih boljševikov povzročili v več krajih Ukrajine kmetske upore.

LDU Stanislavov, 6. aprila. (DKU) UTU poroča: Po uradnih informacijah se nadaljuje pogajanja med ententno misijo v Odesi in ukrajinsko vlado. Za sporazum z entento stavijo Ukrajinci nastopne pogoje: 1. Priznanje suverenitete Ukrajine po ententi, 2. Ententa ne sme na noben način intervenirati z orožjem na ukrajinskem ozemlju, 3. Ententa se ne sme vmešavati v notranje zadeve Ukrajine, 4. Dobava voj-

nega materijala za boj proti boljševikom. 5. Zavarovanje gališke fronte proti Poljakom, da se morejo vse moči uporabljati proti boljševikom. 6. Posebna vlada, postavljena po francoskem poveljništvu v Odesi, se mora odstraniti. 7. Poljaki ne smejo na ukrajinskem ozemlju formirati pod varstvom entente legij, kakor se je to zgodilo v Odesi.

Iz pokrajine.

kr Slovenski koncert v Belgradu. O koncertu ge. Pavle Lovše in g. Danc Koblerjeve, ki se je vršil 1. marca v častniškem domu v Belgradu, piše »Epoha« med drugim: Ga. Lovše poje nevsiljivo, mlo, v njenem petju je polno toplote in življenja. Nežni, lepo razviti koloraturni sopran je obdelan do dovršenosti. Umetnica zmaguje vse tehnične in koloraturne težkoče, večje menjava barve v tonih, izkušeno modulira; vse to ji zagotavlja vsikdar in povsod nedvomen uspeh. Umetnica je pokazala, da je pravi maestro za hromatske kadence. Nato se kritik peča s posameznimi pjesami in pravi: Ako so med skladatelji možje, ki so veliki vsled svojih miniaturnih, velja to tudi o pevcih. — O g. Danc Koblerjevi piše kritik: Gdč. Dana Kobler nam je — navzlic skromnemu sporedu — predstavila svoje nedosegljive glasbene lastnosti. Že v spremljevanju »Uspavanke« vidimo pred seboj pravo umetnico, ki svira z mnogo delikatese in izkušene interpretacije. Izpod lepih prstov izvirajo kristalnočisti akordi, mehki in lepi kakor lunini žarki, kakor domišljija naivne mladosti, ki hrepeni za nečim nedoločenim. Izvajanje mračne Listove balade nam je pokazalo drugo stran tega redkega talenta: izdelano tehniko, posebno v levi roki, močni crescendo, ki spominja na Hofmanna, in poln okrogel ton. Malo več duše in osebnega razpoloženja bi dopolnilo lepo umetnost koncertantije.

k Občinstvu! Ker bolnišnicam občutljivo primanjkuje postelj ter posteljnine, se občinstvo opozarja, da blagovoli sledeče upoštevati: Ob preobratu (razpadu) bivše Avstro-Ogrske so častniki, ki so odšli iz naše na novo ustanovljene države, pustili po privatnih stanovanjih erarične postelje in drugo posteljnino, ne da bi skrbeli, da se ista zopet vrne vojaški upravi. Pa tudi na drugi način je prišlo večje število eraričnega pohištva itd. v nepravne roke in se še do sedaj ni povrnilo. Občinstvo, pri katerem se omenjeni predmeti (ki so last naše države) nahajajo, se s tem vljudno opozarja, da isto v najkrajšem času povrne oziroma vojaški intendantci za Slovenijo (kazina) naznani, katera bo tozadevno potrebno ukrenila. Vojaška intendantca ima evidenco čez omenjene predmete in lahko vsak čas dolične osebe (pri katerih se navedene erarične stvari nahajajo) potom za to nastavljenih organov pregleda. Opozarja se še, da se bo nadaljno pridržanje teh predmetov kot prestopki proti zakonu smatralo in se bo po istem kazensko postopalo.

k Umetniški koncert priredi »Narodna čitalnica« v Kranju v soboto, dne 12.

t. m. s sodelovanjem gdč. Hane Pirkove-Igorove, operne pevke, g. Riharda Zika, virtuozna na gosli in g. Janka Ravnika, dirigenta narodnega gledališča v Ljubljani. Imena sodelujočih umetnikov jamčijo za prvovrsten umetniški užitek ter je tudi vsopred, o katerem izpregovorimo prihodnjič par besedi, zelo srečno sestavljen. Kakor čujemo, je zanimanje za ta koncert zelo veliko.

k Umria je v Novem mestu gdč. Dora Šproc, učiteljska pandidatinja III. letnika v Uršulinskem zavodu v Škofji Loki. Naj v miru počiva!

k Osrednje društvo poštinih pristavov, oficijantov in aspirantov v Ljubljani poziva vse stanovske tovariše na Kranjskem, ki še niso včlanjeni, da nemudoma prijavijo svoj vstop k društvu in vpošljejo 2 K kot vpisnino in po 2 K kot mesečni prispevek. — Tovariši na Koroškem in Stajerskem, naj store isto pri podružnici društva v Mariboru.

k Lovska dražba. V ponedeljek, dne 28. aprila 1919 dopoldne se oddasta pri okrajnem glavarstvu v Radovljici na javni dražbi v zakup lova občin 1. Lancovo ob 9. uri in 2. Rateče ob 11 uri za dobo petih let, to je od 1. julija 1919 do 30. junija leta 1924. Dražbeni pogoji so na vpogled med uradnimi urami pri okrajnem glavarstvu v Radovljici.

k Podla obrekovanja proti zagrebški mu liceju. Na zagrebških ženskih srednjih šolah so nedavno uvedli šolsko zdravnico (dr. Zlato Havliček). Le-ta je preiskala dijakinje po predpisih za šolske zdravniške (srce, pluća, zobe, grlo, oči, ušesa). O kakih drugih preiskavi ni bilo seveda govora. Neumni in zlobni ljudje so pa kljub temu začeli trositi vesti o spolni kugi na ženskih srednješolskih zavodih, posebno na liceju. Dijakinje, ki so slišale o tem, so se pritožile pri ravnateljstvih in prosile obrambe. A ravnateljstva so bila pač mnjenja, da več koristijo z molkom, nego ako bi se stvar začela vlačiti po javnih listih. Upali so, da bodo zlobna obrekovanja ob sebi ponehala. To se pa ni zgodilo, nasprotno. Listom so dohajali nesramni dopisi. — »Hrvat« pravi, da mu je tak dopis došel celo iz Ljubljane —, ki so jih pa metali v koš. Tedaj je priobčila ga. Zofka-Kveder-Demetović v »Jutranjem Listu« članek, v katerem najodločneje obsoja obrekljivo kampanjo proti srednješolski ženski mladini. Toda isti »Jutranji List« je naslednji dan prinesel članek s podpisom dr. Danc Trbojevića, ki pripoveduje najgorostnejše podrobnosti o spolni okužbi med dijakinjami. Ta članek s podpisom je bil zločinska mistifikacija. Dr. Trbojević je takoj poslal vsem listom izjavo, da članka ni pisal in ne podpisal. Sedaj je složno nastopilo vse zagrebško časopisje proti podli kampanji; učenke srednjih šol so 4. aprila izostale od pouka in zahtevale pri učiteljskem zboru zaščite časti. Učiteljski zbori so v listih objavili poziv na pošteno družbo, naj jih podpre v boju za čast deklet in njih starišev. »Jutranji List« razpisuje nagrado 500 K za tistega, ki bi odkril pisca članka s ponarejenim Trbojevićevim podpisom. Upamo, da se bo celokupni pošteti hrvatski javnosti posrečilo, čimprej

zasuti zastrupljene vodnjake, iz katerih se izhajala ta podla obrekovanja.

k Pomorska akademija v Sisku. Ministrski svet v Belgradu je odobril kredit za popravo zgradbe v Sisku, ki bo služila za pomorsko akademijo. Predavanja na šoli se začne meseca avgusta, sprejeli bodo do 200 gojencev.

k Za novega načelnika zagrebške policije je imenovan okrajni načelnik v Otočcu Nikolaj Bogdanović.

k Pravoslavna fakulteta na zagrebškem vseučilišču se otvori jeseni. Dotični načrt je akademični senat že sprejel in jo predložil vladi. V zmislu sporazuma kompetentnih činiteljev naj bi se na belgrajškem vseučilišču otvorila katoliška bogoslovna fakulteta, vendar so merodajni krogi mnjenja, da trenutne razmere tega ne zahtevajo.

k Enketa industrijev v Zagrebu se je vršila te dni. Na enketi so naglašali naslednje stvari: Največje nepravilnosti nastajajo danes industriji iz pomanjkanja premoga. In surovin ter neurejenih prometnih razmer. Urediti se mora tarifalno in carinsko vprašanje, ustanovi naj se srednja tehnična šola ter strojno mehanična in elektrotehnična šola za izšolanje predelavcev. V večji meri se morajo izkoristiti vodne sile in pa domače delavne moči. Preosnujejo naj se tovarne, ki izdelujejo za inozemstvo material, katerega potem kot izgotovljeno blago zopet uvažamo. Enketa se je izrekla za nacionaliziranje tujih podjetij v deželi, vendar priporoča pri tem previdnost. Priporoča tudi, da se pri snovanju novih industrijskih podjetij ne izključi tuji kapital.

Iz Ljubljane.

I Koncert srbske kraljeve garde. Si-noči se je vršil v nabito polni dvorani hotela Union prvi koncert srbske kraljeve garde. Izbrani spored kakor tudi popolnost izvajanja je občinstvo naravnost očaralo. Med vsemi točkami sporeda so napravile morda najgloblji vtis srbske narodne pesmi, mojstrsko harmonizirane od kapelnika Biničkega, kateri je prejel v priznanje lep lavorjev venec s slovenskimi trakovi. Razen kapelnika Biničkega gre največja zasluga za izredni umetniški užitek violinistu Frajtu, kateri je odigral težko Paganinijevo skladbo za gosli z lahkoto in popolnim umevanjem. Občinstvo ni štedilo z burnim pritrdjenjem, kar naj bi bil bratskemu srbskemu orkestru dokaz, da bi ga kmalu zopet radi slišali v Ljubljani. Koncert se ponovi jutri.

I II. Simfonični koncert. — Veliki orkester srbske kraljeve garde bo v svojem drugem ljubljanskem koncertu, jutri, v sredo, 9. aprila v Unionski dvorani izvajal povsem drug, nov velezanimiv spored, ki obsega sledeča glasbena dela: 1. Binički: Uvertura k Vojnovičevi drami »Ekvinokcij«. — 2. Dvořák: Dva slovenska plesa, št. 3. Poco Allegro in št. 1. Presto. — 3. Bizet: Odlomki iz »Arlezijanka«. a) Uvertura; b) Menuetto; c) Adagietto; d) Farandol. — Odmor. — 4. Kt. Mokranjac: VII. rukovet srbskih narodnih pesmi, Pesmi s Kosova. — 5. Chopin: Kon-

jert za klavir in orkester v E-molu. Svira odč. Mara Binički. — 6. Saint-Saëns: Igra in ples skeletov. Sinfonijska slika. (Danse macabre.) — 7. Biret: Razkodija za veliki orkester št. 2. — Začetek koncerta točno ob pol 8. uri.

1 Gospod St. Binički, višji kapelnik orkestra Srbske Kraljeve Garde v Belgradu, rojen Srb iz Kraljevine je priznan in odličen visoko naobražen glasbenik, kapelnik in skladatelj. Mnogo let že vodi koncerte Kraljeve Garde. Absolviral je modroslovno fakulteto Belgradske univerze in potem konservatorijske študije. Zložil je veliko skladb za orkester, moške in mešane zборе in samespeve. Njegova hči Mara Binički je absolvirala konservatorij v Düsseldorfu in je na glasu izborne pianistinje. V ljubljanskem koncertu bo igrala krasni Chopinov klavirski koncert v E-molu. Občinstvo posebno opozarjamo na Saint-Saënsovo sinfonijsko sliko »Igra in ples skeletov« (Danse macabre), ki spada med najznamenitnejše in najefektnije skladbe evropske orkestrske literature. — V koncertih Kraljeve Garde bo umetniškega občinstva v občini. Slovenci bomo imeli priliko iskreno pozdravljati naše najljubše brate Srbe in njih prvi in najboljši veliki orkester. Naj živi prava umetnost v Jugoslaviji!

1 Promenadni koncert glasbe srbske kraljeve garde v Ljubljani se vrši danes v torek, 8. aprila popoldne od 5. do 6. ure v Zvezdi z izbranim sporedom. Koncert vodi B. kapelnik garde g. Rendla.

1 V začetni dožaljšni zdravstveni svet za Slovenijo so bili na občnem zboru Slovenskega zdravniškega društva v Ljubljani zvoljeni sledeči zdravniki: dr. Mirko Černič, Ljubljana, prim. dr. Vinko Gregorič, Ljubljana, dr. Ivan Oražen, Ljubljana, dr. Hugon Robič, Celje in dr. Alojzij Zalokar, Ljubljana.

1 Nedeljski počitek na pošti. Ker imajo v Ljubljani vse trgovine, banke in denarni zavodi zakonito vpeljan nedeljski počitek in je blagajniški promet pri ljubljanskih poštah uradih vsled tega prav malenkosten, se tudi pri ljubljanskih poštah uradih 1, 2, 3, 4, 5, 6 glede blagajniških poslov uredi nedeljski počitek. Začenši s 13. aprilom 1919 se pri imenovanih uradih ustavi vplačevanje na poštne nakaznice in čekovne položnice kakor tudi izplačevanje poštah in čekovnih nakaznic ob nedeljah. Prejemale oziroma izplačevale pa se bodo pri vseh uradih, razen št. 6, brzojavne poštne nakaznice v za nedelje določenih uradnih urah.

1 Politična preganjanja. Dostavek k notici, ki je bila v tej zadevi prejšnji teden objavljena: Vsi, ki so bili vsled svojega narodnostnega ali državno-političnega mišljenja in delovanja preganjani in stanujejo v mestu Ljubljani, naj naznanijo do 20. aprila t. l. v dopoldanskih uradnih urah mestnemu magistratu (Meštni trg št. 2, nasproti posvetovalnici) naslednje podatke: 1. Ime. 2. Starost. 3. Poklic. 4. V katero občino je pristojen. 5. Sedanje bivališče (stanovanje). 6. Ali je samski ali poročen in koliko ima otrok? 7. Radi česa je bil preganjan? 8. Ali je bil interniran? Kje? Koliko časa? 9. Ali je bil konfiniran? Kje?

Koliko časa? 10. Ali je bil v zaporu? Kje? Koliko časa? — Mestni magistrat ljubljanski sprejema v seznam tudi v tujini bivajoče preganjance, ki se lahko prijavijo pisмено ali pa po drugih osebah.

1 Ljubljana ni več varna. Poročajo nam, da se v Ljubljani ponovno dogajajo roparski napadi, o katerih javnost ničesar ne zve. Tako je zadnjo soboto ob 9. uri zvečer tolpa štirih mož, med katerimi sta bila dva v srbski vojaški uniformi, napadla na cesti pod Golovcem med dolenskim in poljanskim mostom več oseb. Nekega moža, ki se je vračal domov, so obstopili, vrgli na tla in mu preiskali žepe, a niso ničesar dobili. Pri mitnici ob poljanskem mostu so planli na staro ženo in njenega moža, jima zamašili z robcem usta, in ju oropali. Ko je prišla policija, so bili ropari že pobegnili v golovski gozd, iz katerega so se čez nekaj časa slišali klici in streli. Podobni slučajji se baje dogajajo tudi na drugih samotnih cestah. Nujno potrebno je, da se straže pomnožijo in da se roparska zalega temeljito iztrebi.

1 Če v Ljubljani dežuje... Ljubljana je polna prirodnih krasot. Njeni prebivalci so tako silno srečni. Ne samo z ozira na to, da uživamo ob gotovih dneh vso krasoto ob marmorskih močvirjih in ob drugih dneh zopet sijajen prah večne Sahare, kar nam prihrani velika in draga potovanja v tujino, ampak še na vse nekaj lepšega ne smemo pozabiti. Če se ti vzbudi hrepeneje po gorskih, v trdo granitno skalo vdolbenih jezercih ali pa krasnih vodopadih, ki padajo iz sinjih gorskih višin in se pršijo v globinah na tisoče kapljic, tedaj si ne delaj skrbi, dragi prijatelji, ampak samo počakaj, da začne v Ljubljani deževati. O krasote! Stopi kamorkoli, v Šelenburgovo ulico n. pr., ki je biser našega prometa in skakal boš čez jezercja, ki sicer niso sinja, a romantična so. Tudi curek vodopada te, če si nepreviden, hladi po vseh trotoarjih naše prestolice. Če pa hočeš doživeti in videti nekaj posebno sijajnega, tedaj pojdi v Židovsko ulico. Niagara, skrij se! Če ho-diš pol ure po dežju po Ljubljani, si videl več prirode, ko če živiš pol leta v visokih Tatrah. In tujski promet?

Politična kronika.

p Nekulturno delo Italijanov v Istri. Italijansko vojaštvo v Istri pod vodstvom svojih častnikov na vse načine izpodkopa verno in pravno med ljudstvom. O veri in cerkvi govore zaničljivo in zasmehljivo; v Veprincu so v častiljivi starinski cerkvi, kjer se je vedno opravljala služba božja, otvorili krčmo. V Istri se v postu doslej ni nikdar plesalo, a sedaj prirejajo Italijani ples v petek in svtetok. Prostore razpuščenih narodnih društev, ki so prej služili prosveti, izpreminjajo v plesišča. (»Na. Politika«.)

p Avtonomija — sredstvo proti separatizmu. »Hrvat« priobčuje uvodnik o separatizmu, v katerem med drugim piše: Denimo — kar pa ni res — da je večji del hrvatskega naroda separatistično razpoložen, to je, da hoče imeti svojo lastno hrvatsko državo, katera s Srbijo ne bi

imela nobene ožje zveze. Kaj bi sledilo iz tega? Morali bi narod poučiti in ga uveriti, da mu je samo v slogi s Srbi in Slovenci zajamčena velika srečna bodočnost, a izven te zajednice bi bil neizbežno obsojen na pogin ali na klavirno vegetiranje, ki ne bi bilo vredno, da se nazove življenjem svobodnega naroda. Morali bi mu pokazati prednosti skupne naše države v kulturnem, gospodarskem in političnem pogledu. Morali bi mu viliti ljubezen za našo novo državo, ki je ravnotoliko hrvatska, kolikor srbska in slovenska. Morali bi ga uveriti, da je njegov stoletni san o svobodni hrvatski državi popolnoma uresničen v Jugoslaviji, katero mora Hrvat smatrati za svojo hrvatsko državo, kakor jo Srb smatra za srbsko in Slovenec za slovensko. Separatizem se mora pobijati s kulturnim orožjem, a ne s silo. — Država naj se uredi popolnoma demokratično, da pride volja naroda vselej do veljave. Potem bo narod čutil, da je to njegova država, da v njej odločuje sam o svojih potrebah in da nima razloga, da se proti komu pritožuje. Tak demokratizem se da popolnoma izvesti samo v decentralistično urejeni državi. Centralizem vedno nosi na sebi dosti absolutističnih napak. A tudi brez ozira na vse to se morajo dati avtonomije, čim jih narod zahteva, tembolj ko ni nobenega opravičenega razloga, da bi se vskratile.

p Država in umetnost. Pod tem naslovom piše v »Epohi« Ranko Mladenović o potrebi, da se sedaj uredi tudi razmerje med umetnostjo in državo, kakor je to običaj v vseh kulturnih državah. V to svrhu naj bi se v pravečnem ministertvu osnoval oddelček za umetnost. Umetnikom se mora zagotoviti popolno državno varstvo.

p Najboljša politika. Zagrebško »Novo Vrijeme« piše pod tem naslovom v uvodniku: Zahteva avtonomije ne znači za nas plemenske rešitve našega narodnega vprašanja niti po nameri niti po načinu, marveč splošno rešitev tega vprašanja na demokratskem temelju: kar zahtevamo, zahtevamo iz splošnih narodnih interesov, ker nam je v prvi vrsti do tega, da v novi državi vsi enako občutimo blagodati svobode in narodnega edinstva in da v tem čustvu stvorimo močno občestvo, temelječe na zadovoljnosti in solidarnosti, močnejšo nego bi jo kdaj mogla ustvariti kaka državna oblast. Misliti pa, da bi avtonomna uprava mogla pospeševati centrifugalne težnje, se pravi, ne zaupati v moč ideje, ki nas je dolga stoletja vodila v najtežjih bojih. Ravno zato, ker verujemo v moč narodnega edinstva, mislimo, da moremo krajevnim iniciativam prepustiti popolnoma svoboden razmah; tako se bo v živi tekmi celokupno naše narodno življenje čim krepkeje razvilo. Verujemo v moč duha, ki nas veže in edini in ki bo tudi v avtonomnem krogu naravnal vsa prizadevanja v smer skupnega žarišča in nas pretvoril v zadovoljne državljane skupne nam domačije.

p Ceno maščevanja. Italijani imajo dobre diplomate in veliko srečo: naj tudi bitko izgube, njihova stvar pa le zmagaja; včasih jim pa pade zmagaja v naročje kakor zrel sad. To se je zgodilo koncem sedanjega

vojske, ko jim je zarota slovanskih polkov in mornarjev pomogla do »zmage« na suhem in na morju. Ker modrost in poštenost nista italijanska lastnost, morejo imeti taki nezasluzeni uspehi samo eno posledico: objestnost in skrajno domišljavost. Tako je tudi v resnici. Italijansko časopisje vedno trdi, da je sedanjo vojsko v resnici končala in dobila Italija, ki je tako iz lastne moči izvojevala največjo zmago vseh časov. Ko so nedavno priplule v Benetke kot vojne trofeje bivše avstro-ogrške vojne ladje, je bilo italijanstvo vshičeno do viška in časopisje je klicalo zmagoslavno: Lissa e vendicata — Vis je maščevan! S katerim junaskim činom italijanske mornarice neki? Da ne bi bili češki in jugoslovanski sinovi vstali proti zatiralki slovanskih narodov — stari avstro-ogrski monarhiji — nikdar ne bi Venecija sprejemala teh ladij kot vojnih trofej! Tudi to pot se Italija diči s tujim pavjim perjem.

Poverjeništvu za ugotovitev konfidentov in denunciantov ustanovi hrvatska pokrajinska vlada. Poverjeništvu bo sestavljeno iz 21 članov, ki jih imenuje ban, in sicer dvanajstoric izmed političnih strank na predlog strankinih odborov; dvojico na predlog akademskega senata na zagrebškem vsučilišču; dvojico na predlog jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti; trojico — enega upravnega uradnika in dva sodnika — na predlog pravnškega društva v Zagrebu; enega na predlog hrvatskega časnikarskega društva in enega vladnega odposlanca. Služba bo častna, predseduje ban. Imena in natančen naslov vseh oseb, o katerih bo poverjeništvu dognalo, da so se pečale s konfidentstvom in denuncijantstvom, se bodo brez odlašanja objavila v uradnem listu in obenem kratko opisal njihov čin. — Kdor ima slabo vest, mu sedaj postane vroče!

Kobariid priča! Zadrska »Hrvatska Kruna« piše: Danes nam sam proces proti italijanskemu generalu Rosso zaradi katastrofe pri Kobariidu prinaša dokaze, kako je naša zemlja tudi tam, kjer se nam noče priznati zemlja, ki leži daleč tam onstran Gorice. Povodom tega procesa spominjajo italijanski listi, glej! samo hrvatska in slovenska imena. Čitajte n. pr. »Corriere della Sera« od 23. marca; na drugi strani najdete same slovenske kraje in nazive: Kolovrat, »Monte« Kuk, Passo di Zagrada, Bainsizza (Banjšica), Drenchia (Dreča, Drača), Sleme, Mrzli vrh. Niti ena beseda tamošnje topografije v procesu ne spominja na tuj jezik. Čemu naj potem damo in čemu se je z naše strani priznalo — in kolikor vemo, se do slej to še ni opovrglo —, da je Trst po večini italijanski? Naši nasprotniki segajo po vsem, kjer prebiva le en Italijan, a mi naj puščamo celo tisto, kjer je večina naša? Nel Niti malega Pelagruža ne smemo pustiti. Pokojni Bulat in tovariši poslanci so ga že pred četrst stoletjem branili kot našo last. Ta otok in drugi manjši otoki spadajo še danes pod Komizo. Čemu bi puščali svoje? Niti pedi! so zahtevali odposlanci narodnih svetov iz Ljubljane in Zagreba v Belgradu. Niti pedi! je svečano odgovoril regent v kraljevem imenu. Podprimo z vso močjo, z vso dušo in najod-

ločnejše njihov glas in recimo šn enkrat: Niti pedi našega tujcu, nego vsakemu svoje, a nam naše, pa Bog!

p Italijansko navdušenje v Zadru se ohlaja. »Hrv. Kruna« poroča: 22. marca je okupacijska oblast slavila predajo enega dela bivše avstro-ogrške (jugoslovanske) mornarice Italiji. Po oblastveni narodbi so obesili zastave. Slovesnost je bila popolnoma službena. Italijanska prebivalstva se je ni udeleževalo; le na redkih zasebnih hišah se je opazila po kaka zastava. Tudi drugače ni bilo nikakih izrazov vdeležbe ali klicev. Je-li vplivalo tako pomanjkanje nekaterih živil in strašna draginja ali je pa še kaj drugega po sredi, o tem je boljše molčati.

Zdravstvo.

z Bljuvanje krvi. To je zmiraj jako resna stvar, ki je ne smemo prezreti ali pa omalovaževati. Vzroki bljuvanja krvi so ti-le: 1. Obolenosti dihalnega aparata, od goltanca notri do pljuč samih. Krvavenje vsled obolenosti goltanca in sapnika je precej redko in nastane večinoma takrat, če se globoko notri gnoji. Obolijo pa tudi razrastki sapnika, koža se vname in se začne gnojiti, male krvne posodice so rajnane in prisilijo kri, da gre ven. Pridejo pa še mehanični vplivi na kožo, če nosimo težke tovore, če gremo na gore, nezmereno plesanje in skakanje itd. Potem pa še vdihovanje strupenih plinov, zveplene kisline itd.; vdihovanje mrzlega in toplega zraka, dolgotrajno govorjenje, preveč petja in kričanja. Krvavenje vsled obolenosti pljuč samih je pa v prvi vrsti posledica pljučnice, ki je glavni vzrok bljuvanja krvi in pa onega pojava, ki mu pravimo: kri se je vdrla. Večinoma se pojavi krvavenje takrat, kadar se tvorijo votline ali kaverne. Potem pa pride vnetje pljuč ali pnevmonija, zato oni značilni rjasti pljunki pri vnetju pljuč. Krvavenje se pojavi tudi, če začnejo pljuča gniti itd. Pa tudi zunanji mehanični vzroki povzročijo bljuvanje krvi: rane na pljučih, stisnjenje prsnega oklepa in pljuč, otekline v pljučih. — 2. Drugi vzrok so obolenosti v okolisu pre: takanja krvi, predvsem srčne bolezni, ki ustaviijo kri; pljuča so počila, pravi ljudstvo. Tudi zvpapelnost žil spadata v to vrsto. — 3. Nalezljive bolezni in motenje v prehrani, tako če imamo ošpice, rdečico, tifus, mrzlico, škorbuto, krvne bolezni itd. A krvavenje in bljuvanje je v teh slučajih le bolj izjemno. Tudi obolenosti ledic in putika lahko priženejo to nepotrebno kri na dan. — 4. Pljuvanje krvi ali pa izbruh krvi povzročijo tudi otekline, zlasti rak ali pa če razširjene posodice v prsih počijo. — 5. Slednjič so opazovali to bolezen tudi pri ženskah, pri katerih ni vse v redu. — Glavni vzrok bljuvanja krvi pa je in ostane — zlasti pri mladih ljudeh — pljučnica ali z drugo besedo pljučna jetika. Pljuvanje krvi pa še nikakor ni vzrok, da je morebiti bolezen, označena po njem, tudi neozdravljiva.

Širite „Večerni list“

Po sveću.

s Ničemurni major. Marki Gallifet, pozneje francoski vojni minister, je bil kot mlad poročnik prestavljen k spahijem, neki četi v Algeriji. Odpravil se je v Marseille, da bi šel odtod z vojaškim transportom naprej. Razvajeni mladi marki je pa zelo opletal z nosom, ko je zagledal odkazano mu kabino. Nikakor ni bila taka kakor jo je zahteval. Obrnil se je na kapitana, ta je skomizgnil z rameni in mu je rekel: »Zelo mi je žal, a ne morem Vam dati nobene druge kabine. Je pač predpis, da se morajo voziti gospodje poročniki v kabinah drugega razreda. Kajute prvega razreda so rezervirane za štatne častnike. In ravno sedaj se pelje v Airiko neki major infanterije, načelnik bataljona, ta bi gotovo ne videl rad, če bi dal Vas v isti razred kakor je on.« Gallifet se je obrnil na majorja in ga je prosil, naj mu dovoli peljati se v istem razredu kakor se pelje on. A major ga nahruli: »Kaj, ali Vas prav razumem? Vi se hočete peljati kot poročnik v istem razredu kakor višji častnik? To nikakor ne gre. Nižji častniki se vozijo v drugem razredu! Amen!« — Gallifet je bil seveda jezen nad odurnostjo majorjevo in je sklenil maščevati se. Poklical je svojega slugo, jako pripravnega in prebrisanega dečka in mu je rekel: »Janez, obleci se v mojo civilno obleko, vzemi karto za prvi razred in glej, da se seznaniš s tem majorjem. Daj mu šampanjca kolikor hoče, igraj z njim karte in glej, da bo vselej dobil. Tu imaš denar. Če boš hotel še več, ti bom že dal. Nikakor pa ne smeš izdati, da si moj sluga. Reci, da se pelješ za zabavo v Afriko, da jo spoznaš, in da greš nad slone in leve.« — Janez je svojo vlogo izvrstno igral. Major je bil ves očaran, ker je dobil tako izvrstnega družabnika na potovanju. Dočim se je skrbno ogibal vsakega stika z nižjim častnikom, je cel čas občeval z ljubeznivim gospodom, ki je šel v Afriko samo za svojo zabavo. Ko se je ladja približala Algiru in je plavala v pristanišče, se je sprehajal major s svojim novim prijateljem roko v roki po krovu. Prav zadovoljno sta se pogovarjala, ko se prikaže Gallifet iz svoje kabine drugega razreda in vrže par čevljev pred svojega slugo. — »Janez«, zaupije kolikor moč glasno, »ti lenuhar ti! Takoj se spravi in osnaži moje čevlje!« — Potem pa reče majorju v najbolj uslužnem tonu: »Oprostite, gospod major, da sem Vam za par trenotkov vzel Vašo prijetno družbo. Ta vragov Janez ne ve, kaj je njegova dolžnost. Ko bo pa moj sluga osnažil moje čevlje, Vam bo takoj zopet na razpolago, gospod major.«

s Brezžični pomenek. Podlaga brezžičnega brzojavljanja je aparat posebne vrste, ki so ga med vojsko zelo izpopolnili. Je to cev z zelo razredčenim zrakom, skozi njo gre električen tok in ona odpošilja električne valove. Če bi hoteli vse natančno razložiti, bi morali spisati celo knjigo. Duševno delo človeštva, vkopano v ta na zunaj tako skromni aparat, moramo označiti kot izredno. Povemo samo, da pošilja cev zelo redne valove ven v

svet. Temu pridružimo govorilno nihanje, ki ga vzamejo valovi seboj kot prtljago in ga oddajo na pristojno mesto. Za to nihanje je pa naše uho neobčutljivo, ker je tako hitro, da ga uho ne more ujeti. Slišimo torej samo govorilni ritem, tega pa čisto razločno. Kdor prvič posluša na brezžičnem brzojavu, ta se čudi prav nenavadni razločnosti in čistosti zvokov, ki jih sliši. To ni nobeno šumenje in nobena zamenjava glasov. Ni nobenega postranskega šuma, kajti v etru ni nobenih motečih vodov. Valovi gredo od oddajališča v podobi krogel in vjame jih lahko za to pripraven in prikrojen aparat. Aparati za ojačenje telefonskih tokov, ki so jih med vojsko tudi izpopolnili, nam omogočijo danes brezžično telefoniranje na poljubno razdaljo. Čeprav je prihajajoče nihanje začetkoma zelo slabo, ga vendar mestoma lahko tako okrepiamo, da kar grmi. Vso stvar bodo morda sčasoma tako izpopolnili, da bo imel čez par desetletij vsakdo lahko v svojem žepu električni telefonični aparat za brezžično pomenkovanje. In izpolnilo se bo prerokovanje profesorja Ayrtona, ki je rekel: »Prišel bo dan, ko bo človek hotel govoriti s svojim prijateljem in ne bo vedel, kje se nahaja, pa bo zaklical z električnim glasom; in slišal ga bo samo oni, ki ima enako urejeno in uglašeno električno uho. Poklical bo: Kje si? — Pa bo prišel odgovor v njegovo uho: Sem v globini zemlje, na višavah Himalaja, na valovih širnega ceana. Ali pa ne bo odgovoril noben glas in vedeli bomo, da je naš prijatelj umrl.« To je misel bodočnosti, ki bo pa gotovo postala resnična. Že danes bi nemški inženjerji iz Nanena lahko telefonirali v Novi Jork. Vzrok, da ne telefonirajo, ni tehničen, temveč zgolj političen. Lepo bo to in tudi ne; vsako domačo neprijetnost bomo takoj zvedeli in ne bomo je imeli mirne ure.

s Stanovanja v Schönbrunnu. Hitro mineva slava sveta. Ves Schönbrunn, kar ga ne rabijo za muzeje, javne nastope itd., so konfiscirali in ga bodo oddali za privatna stanovanja. Tudi stanovanje nekdanjega zdravnika cesarja Franca Josipa, dr. Kerzla, bo oddano. Društvo hišnih posestnikov je stanovanja natančno pregledalo in določilo tudi najemninsko ceno: za stanovanje petih in več sob — so pa to najlepše cesarjeve sobe — bo treba plačati 500 do 11.000 kron; neko veliko stanovanje, nahajajoče se v pritličju in v prvem nadstropju, bo stalo 21.000 kron na leto, stanovanje dr. Kerzla pa samo 2400 kron. Mala stanovanja, obstoječa iz kuhinje in ene sobe, dosedaj stanovanja za cesarjeve kočijaže, bodo vsled male višine — 2 metra in 30 cm — proglasili za zasilna, najemnina 360 do 400 kron na leto. Vsega skupaj bodo napravili kakih 30 stanovanj in jih bodo dali v najem za označene svote. Umljivo je zelo, da se je že sedaj priglasilo vse polno gostačev, saj je že stanovanje samo sredi schönbrunnškega parka prav prijetno. Izbira bo torej zelo težka in za dotični urad tudi zelo neprijetna.

s Dragoceni metulji. Vsak človek ima svoje veselje, eden rad bere, drug rad pije, tretji nabira znamke, četrti pa metulje. Da je zadnji šport zelo razvit, vidimo najbolj,

če gremo k velikim trgovcem metuljev v Nemčiji, Franciji, zlasti pa v Angliji. Neki angleški veletrgovec, naseljen v znameniti londonski ulici Piccadilly, je povedal italijanskemu zoologu Virgiliju Busti prav zanimive stvari o tem. Leto za letom pošilja ona trdka svoje nabiralec v narazličnejše dele sveta. Kakršen je njihov plen, takšen je zaslužek. Večkrat dosežejo uprav velikanske številke, zlasti v tropičnih pokrajinah, kjer se nahajajo najfinejši in najdragocenejši zastopniki metuljskega stanu. Trgovec z metulji je pravil med drugim tudi sledečo dogodbico, ki je najboljši dokaz strasti, ki jo razvname lahko tudi lov na metulje. Odkrili so na Novi Gvineji izredno lepega metulja s črnožoltimi peroti in azurnomodrim hrbtom. Znani nabiralec metuljev, neki Hagen, ga je prvi videl in ga je tudi prvi ujel. Dobil ga je sredi zaraščenega grmovja lian, in sicer več kosov naenkrat. Ko je šel nazaj, so ga pa domačini ujeli iz zasede; najbrž so ga umorili, ker tri leta ni bilo o njem nobenega poročila. Njegovemu slugi se je pa posrečilo, da je rešil del prtljage, z njo vred tudi dragocene metulje. Par tednov pozneje je prispel na obalo. Novim metuljem so dali ime »rajske sirene« in so jih strahovito drago plačali. Bilo jih je osem, in za enega od njih so plačali 4800 K! Najdražji metulj se pa nahaja v naravoslovnem muzeju v Kensingtonu. Je edini svoje vrste in njegova zgodovina je zelo zanimiva. Lovci afrikanke zahodne obale so poslali pred par leti angleškemu nabiralcem velike množice nekega metulja, kojeja peroti so bile čisto črne, z zelenimi vbrizginami. Bila je majhna redka posebnost, plačevali so za komad 100 do 150 kron. Čudno je bilo pa to, da med celo trumo ni bilo niti ene samice; in neki bogat nabiralec, ki se je na to kapriciral, je odposlal brez obotavljanja na svoje stroške šest nabiralcev na obalo Sierra Leone, naj poiščejo še samico. Zastonj so iskali celi dve leti, nazadnje so pa vendarle ujeli eno samico. Ko je gospod v Londonu natančno zračunal, koliko je stal ves lov z vsemi stroški ekspedicije, se je nemalo začudil: srečna posest redkega metulja ga je stala dvatisoč funtov šterlingov, to se pravi 18.000 predvojnih kron. Dragocene metulja je pa gospodar izročil londonskemu muzeju. Strokovnjak je končal: »Verjemite mi, da je naš poklic zelo riskanten in da zahteva veliko previdnosti in bistrotnosti. Kajti vedno je zelo težko določiti naprej, koliko časa bo kak metulj redkost zase in kdaj bodo dobili enakovrstne kose. Nekateri so imeli v začetku izredno visoko ceno, a nepričakovano padajo, če slučaj prinese naenkrat veliko množino. Pred nekaj časa na primer so pripeljali na Angleško iz Brazilije zelo redkega bleščečega metulja. Prve kose so prodali po 480 kron. Par mesecev pozneje so pa poslali lovci na metulje ob Amaconski reki take množice v London, da je padla cena naenkrat na deset kron za kos. In kdor jih je prej le nekaj nakupil, je imel kar čez noč veliko izgubo. Zato je ta posel tako nevaren in lotiti se ga sme le oni, ki se prav dobro spozna in vidi vse, že naprej.«

Narod, ki izumira.

(Po Nansenu priredil Ivan Bežnik.)

(Dalje.)

Zanimivo je to: Ko so prišli Evropejci Eskimi niso poznali žganja in njegovih posledic. Ko se je bližal Božič, so vprašal Hansa Egedēja, kdaj postanejo njegovi ljudje (Evropci) »norci«, ker so mislili, da je vsakokratna »norost« posledica praznika samega in važen dogodljaj, točka, od katere so računili čas. Pozneje so izvedeli, da izhaja norost iz one tekočine, ki so jo zato imenovali »silacrunartok«, to je »stvar, od katere se izgubi pamet«. Zdaj ga imenujejo »snapsemik«.

ZNAČAJ IN DRUGO.

Zelo lepa lastnost Eskima je, da ne pozna zmerjanja; njegov jezik niti nima besed za to. Marsikdo izmed nas bi lahko zavidal to preprosto ljudstvo.

Na ti lastnosti leži vsa raznoličnost njegovega značaja. Grenlandec je po svojem značaju med dobrimi skorajda najboljši. Odlikujejo ga dobrodušnost, miroljubnost in složnost: to so glavne njegove pomanjkanje. S sosedi rad živi v miru in ne misli na to, da bi koga žalil. Ugovarja silno nerad, četudi se morda ne strinja z vsem. Neresnice ne govori, a tudi resnico rad molči, ker ne ve, kako jo bo drugi sprejel. V tem slučaju se poslužuje nedolžnih izrazov. Njegova miroljubnost gre pogosto celo tako daleč, da, če je okraden, ne zahteva svojega nazaj, ako tudi ve, kdo je tat.

Raditega zaide redkokdaj v prepričanje. Boj za obstanek je tam gori že itak tako resen, da bi ne kazalo cepiti moči za take malenkosti.

Grenlandec je srečen človek, njegova duša vesela in lahka kot duša otrokova. Žalost občuti v prvem trenutku zelo globoko, a jo pozabi takoj in je kmalu zopet radosten in zadovoljen z vsem. Po svoji lahki, veseli naravi ne misli mnogo na bodočnost. Če ima v trenutku hrano, se veseli in ji, četudi ima že naslednji dan trpeti pomanjkanje.

Ta brezskrbnost je delala sivo glavo že marsikateremu misijonarju, ki jih ni mogel privaditi gospodarstvu in varčnosti. Eskimo se ravna po reku: »Glejte ptice pod nebom, ki ne sejejo in ne žanjejo, a jih ljubi Bog živi.«

Vendar pa pomanjkanje in tuga nimata pri Eskimu tiste glodajoče moči, ko pri nas, ko se telesnim pridružijo še dušne muke. Njegov značaj je zato prelahk. Kadar dobi in se najé, pozabi na vse, kar je preстал in misli, kaj bo jutri. Edino, kar more greniti njegovo srečo je, videti druge v sili; zato deli, kar ima, do zadnjega.

Najbolj boli Eskima srce, če stradajo njegovi otroci. Zato dajo otrokom vse, četudi bi imeli sami lakote poginiti.

Če bi kdo mislil, da je »država Eskimov« brez zakona in neurejena, bi bil v zmoti. Spočetka je bilo vse zelo dobro urejeno. Imeli so celo posebne navade in pravila za vse in vsakega, ki so šla od ust do ust in katerih se je držal vsakdo.

Ko so prišli Evropejci, niso razumeli ne ljudstva, ne njegovih zahtev, ampak so zagnali kratkomalo vse njih naredbe ob tla ter jim vsilili svoje — to je, hoteli so napraviti drugo ljudstvo, darsi so bili prišli Evropejci v mnogih ozirih slabši kot domačini. Kako je mogoče spremeniti to nestalno lovsko ljudstvo na takih tleh? Kaj jim ostane?

Grenlandci so začudeni poslušali nove gospodarje in niso mogli razumeti vsega tega. Evropejci so imeli sploh za slabe, pokvarjene ljudi.

Ko je prišla leta 1728. v Godthaab ladja z moškimi in ženskimi naseljenci, so se nekateri vedli tako slabo, da so se pagani vpraševali začudeno, »odkod to, da je med Evropejci toliko slabih ljudi?« Sploh je gledal Eskimo s prezirom »nove ljudi«, ki so lepo govorili, slabo delali in se niso nič razumeli na lov.

Počasi so tuji zmagali, vsaj deloma, in ustvarili mešanico strogrenlandskih in noveevropskih šeg in mešanico, močno z evropsko krvjo pomešanega naraščaja.

Kljub temu pa se Eskimo še vedno drži mnogoterih svojih navad. Ko pri vseh lovskih plemenih (ljudstvih), je tudi pri Eskimih pojem lastnine zelo omejen.

Eskimo razločuje lastnino posameznika, družine, hišnih sostanovalecev, sorodstva in v enem kraju bivajočih družin. Polna last posameznika je kajak, njegova oprava in orodje; tega se ne sme dotakniti nihče, tudi ga ne izposoditi nikomur. V prejšnjih časih je imel vsakdo po dva kajaka, a zdaj je redko to. Ski, ki so jih uvedli Evropejci, so tudi last posameznikov, a jih vendar vzame lahko vsakdo, ne da bi vprašal gospodarja. Poleg obleke in lovskih potrebščin je treba imenovati še nože, pile, žage . . . To je last enega, ali družine. Šivalna priprava je last žene, ki jo ima.

Vsa druga hišna oprava pa je last družine ali vseh sostanovalecev. Ženski čoln je last družine, šotor tudi. Hiša je last družine, če stanuje več družin v nji, je last vseh skupaj.

Posesti zemlje Eskimo ne pozna. To da navada je, da na mestu, kjer stanujejo že drugi, ne sme postaviti brez dovoljenja teh nihče ne šotora, ne hiše.

Priplavljeni les je tega, ki ga je prvi dobil, naj bo kjerkoli. Če ga privleče do brega in potegne iz vode, zaznamuje kakorkoli in gre, je prepričan, da ga bo magari čez leta našel ravno tam, seveda, če niso medtem Evropejci prišli mimo. Eskimo ima do te lastnine veliko spoštovanje.

Če kdo komu kaj posodi, bodisi čoln, ali orožje in se to na lovu pokvari, recimo, da tjučenj strga čoln, gre to na račun lastnika. Če si pa kdo izposodi kako stvar, da lastnik ne vé o tem in se mu pokvari, mora povrniti škodo.

Če kdo kaj kupi in mu blago ne uga-ja, ga pošlje lahko nazaj, četudi je že prešlo dokaj časa od tedaj.

Če kupi kdo kako dražjo reč, ki je ni v stanu plačati takoj, mu ta da na upanje, dokler ne more poravnati. Če pa dolžnik poprej umrje, opusti upnik svojjo

tirjatev. To so občutili posebno evropski trgovci, ki so morali dajati na upanje, a jim je mnogoteri dolžnik ušel s smrtjo. »Počakajte, da poginejo vsaj uši v njegovem grobu,« so mu odgovarjali Eskimi, »potem razpišite eksekucijo.«

Eskimo ne zbira bogastva. To mu je tudi skoraj nemogoče. Niti vse živali, ki jih vjame, niso popolnoma njegova last. Njemu samemu in njegovi družini pripada samo atak, grönlandski tjučenj, toda tudi od tega dobé solovci svoj delež. Druge vrste tjučenjev razdelijo med seboj solovci; navadno dobi vsaka liška dotičnega okraja po en kos. Posebno razdelijo različne vrste kitov, od katerih dobi lovec navadno le neprimerno majhen kos, četudi je žival ubil popolnoma sam. Ko privlečejo kita do brega, pridejo vsi prebivalci vsak s svojim nožem in plancejo nanj, da si odde-lijó svoj delež. Pri tem delu je taka gnječa in se vse vrši s takim ognjem, da pogostoma v naglici drug drugega porežejo.

Ta pravila pa ne veljajo samo za večje živali, ampak tudi za razne vrste rib.

Če jih lovi več skupaj, določajo natančni predpisi, čegava je žival. Pri lovu na severnega jelena je žival onega, ki jo je prvi zadel, četudi ga je neznatno ranil. Isto velja tudi o tjučenjih. Le če najdejo to žival mrtvo s harpuno v telesu, tedaj dobi oni harpuno nazaj, a žival ostane v rokah najditelja.

Če je v kraju lakota, je Eskimo dolžan od živali, ki pripada sicer samo njemu, pripraviti obed za vse, ali sploh odstopiti nekaj mesa.

Če je bil lov bogat, tedaj napravijo pojedino, kjer jedo, dokler kdo more. Če ne morejo vsega pojesti, tedaj spravijo za zimo. Kadar nastane pomanjkanje, tedaj dajo oni, ki imajo, tistim, ki nimajo, dokler imajo kaj. Potem stradajo vsi skupaj. Da bi živeli eni v izobilju, drugi pa trpeli najhujše pomanjkanje, kar se godi pri nas redno, to se zdi Eskimu nezaslišano.

V tem oziru so Eskimi usmiljeni ko otroci. Prva in najvišja postava jim je: pomagati bližnjemu. Trdo življenje ga je izučilo, da je, kljub lastni moči in spretnosti, včasih vendarle navezan na druge, zato rad pomaga tudi sam. »Kar nočeš, da ti tvoj bližnji stori, tega ne stori ti svojemu bližnjemu.«

Eskimo je gostoljuben. Potnik lahko krene v prvo hišo, ki jo najde in ostane, dokler se mu zljubi. Vsega, kar premorejo, mu dajo. Ko odide, mu naložijo brašnja za na pot. Tudi Evropejca sprejmejo gostoljubno, ki jim pa poplača gostoljubnost z malo kave, ki jo nosi v ta namen s seboj.

Da je gostoljubje dolžnost, o tem pripoveduje kapitan Holm. Morilca Maratuka, ki je umoril svojega očma, so sprejeli njegovi sorodniki v goste in ga dolgo gostili, četudi je bil silno nepriljubljen.

H gostoljubju so jih silile prirodne razmere. Slabo vreme jih je daleč od doma sililo pogosto, da so morali stopiti v tuje hiše. Vendar pa je začelo to gostoljubje s prihodom Evropejcev ponehovati.

Iz vsega tega je razvidno, kako so vsi zakoni te grönlandske države zgrajeni na temelju medsebojnega bratstva. Podpira-

nje in ljubezen so jim glavni cilj. Marsikdo od nas bi se moral od Eskima učiti. V tem oziru lahko postavimo Eskime med najbolj razvita ljudstva: mnogoteri »kultureni« narod stoji nižje, kot oni. (Dalje.)

Zagrebska borza.

LDU Zagreb, 7. aprila. Zaključni kurzi na današnji borzi:

	Denari	Blago
Banka za trg., obrt in industrijo	450	470
Banka in hranilnica za Primorje na Sušaku, nove delnice . .	506	515
Hrvatska eskomptna banka . .	1420	1425
Eskomptna in menj. banka, Brod nove delnice . .	380	390
Hipotekarna banka, Zagreb . .	395	405
Jadranska banka, nove	865	875
Hrvatska kreditna banka	970	1000
nove	890	900
Narodna banka Zagreb	415	430
Poljedelska banka nove	100	104
Obrtna banka	210	230
Prva hrvatska hranilnica, stare	—	910
mečke puška banka	206	215
Zemaljska banka,	710	730

Aprovizacija.

a Prodaja moke. Od vštete četrtka 10. aprila do vštete sobote, 12. t. m. se dobi na vsako močno izkaznico po 1 kg moke za pečivo, ki stane 4 K 66 vin.

a Izplačevanje prispevkov za cenejši kruh in moko. Stranke se morajo strogo držati dotičnega reda, ki je bil že objavljen v listih v soboto, oziroma ponedeljek, ker vsled obremenitve blagajne, ki mora izplačevati na eno uro 150 strankam denar, ni mogoče delati prav nobenih izjem. — Kdor bi dobil denar za več oseb kakor jih v resnici preskrbuje v rodbini, bo najstrožje sodniško kaznovan.

a Kislo zelje za I. okraj. Stranke I. okraja prejmejo kislo zelje v sredo, dne 9. t. m. na krompirjeve nakaznice pri Jakopiču na Mirju. Določen je tale red: dopoldne od 8 do 9. ure štev. 1 do 400, od 9. do 10. ure štev. 401 do 800, od 10. do 11. ure štev. 801 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 2 kg, kar stane 1 K.

a Kislo zelje za II. okraj. Stranke II. okraja prejmejo kislo zelje v sredo, dne 9. t. m. na krompirjeve nakaznice pri Jakopiču na Mirju. Določen je tale red: popoldne od 2. do 3. štev. 1 do 400, od 3. do 4. ure štev. 401 do 800, od 4. do 5. ure št. 801 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 2 kg kislega zelja, kar stane 1 krono.

Bolečine v prsih odstranja vrbalno sredstvo: Fellerjev bol lajšajoči »Elsa-fluid«. 6 dvojnatih ali 2 specialni steklenici 19 K. Lekarinar E. V. Feller, Stubica, Elsatrg št. 245. (Hrvatsko). Fellerjevo milo odvajajoče odvajalne Rhabarbara kroglice z zn. »Elsa-kroglice« 6 škatelj 9 K 50 vin. vedno hvalijo. Omot in poštnina se računa posebej najceneje. Kdor naroči več obnem, mnogo prihrani. (v)

Valentin Maček

slamnikarska obrt v Domžalah

prejema damske modne
slamnike v popravilo
v večji množini, oblike na
razpolago.

